Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty, 2019; Vol 5(2), Autumn, pp 57-67

Correlations of Academic Procrastination and Locus of Control with Academic Achievement in Nursing Students: The Mediating Role of Achievement Motivation

Fatemeh Rasoli Khorsidi[1], Alireza Sangni[2*], Paria Jangi[3]

1- PhD in Educational Psychology, Department of psychology, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

2- PhD in Psychology and Education of Exceptional Children, Department of psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

3- PhD in Educational Psychology, Department of psychology, Teaching and Research Branch, Tehran, Iran.

Corresponding Author: Alireza Sangni, **Tel:** +98 9112682404, **Email:** sangany.psycho@gmail.com

Received: 11 Apr 2019 **Accepted:** 25 Nov 2019

Abstract

Background & Aim: Academic achievement depends on the proper physical, psychological, and functional aspects of an individual. The present study aimed to assess the correlations between academic procrastination and locus of control with academic achievement in nursing students and determine the mediating role of achievement motivation.

Materials & Methods: This was a descriptive-correlational research, particularly based on structural equation modeling. The sample population consisted of 726 nursing students at Babol University of Medical Sciences, Iran in 2018. In total, 508 students were selected via simple random sampling. Data were collected using Herman's achievement motivation inventory, Solomon & Rothblum academic procrastination scale, and Rotter's locus of control scale.

Results: There was a significant correlation between achievement motivation ($r=0.29$; $p\leq0.01$), locus of control ($r=0.17$, $P\leq0.01$), and academic procrastination ($r=-0.19$; $p\leq0.01$) with Academic Achievement. The research model was considered fitting, and 0.38 of the academic achievement variance could be explained by achievement motivation, academic procrastination, and locus of control. In addition, achievement motivation played a mediating role in the association between academic procrastination and locus of control.

Conclusion: Reduction of academic procrastination and increased locus of control could promote achievement motivation in students, which in turn improves their academic achievement.

Keywords: Motivation, Procrastination, Academic Achievement

How to cite this article:

Rasoli Khorsidi F, Sangni A, Jangi P. Correlations of Academic Procrastination and Locus of Control with Academic Achievement in Nursing Students: The Mediating Role of Achievement Motivation. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty. 2019: 5 (2):57-67

URL: http://sjnmp.muk.ac.ir/article-1-239-fa.html

Copyright © 2019 the Author (s). Published by Kurdistan University of Medical Sciences. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial License 4.0 (CCBY-NC), where it is permissible to download, share, remix, transform, and buildup the work provided it is properly cited. The work cannot be used commercially without permission from the journal.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

رابطه اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری: نقش میانجی انگیزش پیشرفت

فاطمه رسولی خورشیدی[۱]، علیرضا سنگانی[۲*]، پریا جنگی[۳]

۱- دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

۲- دکتری روانشناسی و آموزش کودکان با نیازهای ویژه، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

۳- دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: علیرضا سنگانی، تلفن: ۰۹۱۱۲۶۸۲۴۰۴، ایمیل: sangany.psycho@gmail.com

تاریخ دریافت:۱۳۹۸/۰۱/۲۲ **تاریخ پذیرش:**۱۳۹۸/۰۹/۰۴

چکیده

زمینه و هدف: پیشرفت تحصیلی همواره تابع عملکرد مناسب ابعاد جسمانی، روان‌شناختی و عملکردی فرد است، بنابراین هدف پژوهش حاضر تعیین نقش میانجی انگیزش پیشرفت در رابطه بین اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری بود.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش توصیفی- همبستگی و به طور خاص مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه‌ی آماری ۷۲۶ نفر از دانشجویان دانشگاه پرستاری علوم پزشکی شهر بابل در سال ۱۳۹۷ بودند که تعداد ۵۰۸ نفر به عنوان نمونه‌ی آماری و به روش تصادفی ساده انتخاب شدند و با پرسشنامه‌های انگیزش پیشرفت هرمنس، اهمال‌کاری تحصیلی سولومون و راث بلوم و منبع کنترل راتر ارزیابی شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین انگیزش پیشرفت ($r=۰/۲۹$، $p\leq۰/۰۱$)، منبع کنترل ($r=۰/۱۷$، $p\leq۰/۰۱$) و اهمال‌کاری تحصیلی ($r=-۰/۱۹$، $p\leq۰/۰۱$) با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. مدل پژوهش دارای برازش بوده و تائید شد و ۰/۳۸ از واریانس پیشرفت تحصیلی توسط انگیزش پیشرفت، اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل مورد تبیین قرار گرفت و انگیزش پیشرفت در رابطه‌ی بین اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی نقش واسطه‌ای دارا بود.

نتیجه‌گیری: با کاهش اهمال‌کاری تحصیلی و افزایش منبع کنترل می‌توان انگیزش پیشرفت را در دانشجویان بالا برد و پیشرفت تحصیلی آن‌ها را ارتقا بخشید.

واژه‌های کلیدی: انگیزش، اهمال‌کاری، پیشرفت تحصیلی

مقدمه

یکی از تدابیر لازم برای بهینه‌سازی آموزش کشور، پرداختن به مسائل و عوامل مؤثر بر رشد و پیشرفت تحصیلی دانشجویان است (۱). پیشرفت تحصیلی به طور وسیعی با هوش کلی مرتبط است، اما دیگر سازه‌های روان‌شناختی مانند انگیزش در زمینه‌های آموزشی نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دارند (۲).

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

انگیزش پیشرفت، تمایل به تلاش جهت دستیابی به موفقیت است و به عنوان یک پیش‌بینی کننده‌ی مهم برای عملکرد شناختی از جمله پیشرفت تحصیلی مورد توجه قرار می‌گیرد (۳). افرادی که دارای انگیزه‌ی پیشرفت بالایی هستند، در تکالیفی که درجه دشواری بالاتری دارد موفق می‌شوند (۴). گروهی از افراد که انگیزش مثبت دارند و برای دست‌یابی به موفقیت تلاش می‌کنند، گروهی دیگر، انگیزش منفی دارند و برای دوری از شکست تلاش می‌کنند (۵). رفتار فراگیران در محیط تحصیلی نیز نشان می‌دهد که انگیزش خصیصه‌ی مهمی است که همه فعالیت‌های آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۶). Planchard و همکاران دریافته‌اند که بین انگیزش پیشرفت واقعی و آنچه دانشجویان گزارش کردند فاصله وجود دارد و رابطه مثبت و معنی‌داری بین انجام تکلیفی که در نتیجه وجود انگیزش صورت می‌گرفت و پیشرفت تحصیلی وجود دارد (۷). یافته‌های پژوهش Pekrun و همکاران حاکی از آن است انگیزش پیشرفت با یادگیری و پیشرفت تحصیلی رابطه دارد و با اهمال‌کاری در محیط تحصیلی رابطه منفی دارد (۸).

اهمال‌کاری یکی از متغیرهای مرتبط با پیشرفت تحصیلی است (۹) که شامل به تأخیر انداختن وظایف و تکالیف تحصیلی است (۱۰). Rohrbaugh اهمال‌کاری را به تأخیر انداختن و یا تعویق انداختن عملی تعریف کرده است که فرد باید آن را انجام دهد (۱۱). از طرفی بیش از ۵۰ درصد از دانشجویان دوره‌ی کارشناسی تمایل به اهمال‌کاری را در انجام تکالیف گزارش کرده‌اند، بنابراین اهمال‌کاری تحصیلی یک پیش‌بینی کننده‌ی مهم برای میانگین معدل دانشجویان باشد (۱۲). دانشجویانی که اهمال‌کاری بالایی دارند دارای انگیزش پیشرفت پایین‌تری هستند (۱۳)؛ بنابراین می‌توان انتظار داشت که افراد، هرچند در زمینه‌ای دارای انگیزه‌ی کافی باشند اما به دلیل سبک اهمال کارانه‌ای که در انجام تکالیف و فعالیت‌های مختلف خود دارند در انجام آن تعلل بورزند (۱۴).

Ferrari و همکاران نشان دادند که ۷۰ درصد از دانشجویان دانشگاه‌ها با اهمال‌کاری تحصیلی مواجه هستند (۱۵). Cerino در مطالعه خود رابطه‌ی معکوس معنی‌دار بین انگیزش پیشرفت تحصیلی و اهمال‌کاری تحصیلی نشان داد (۱۶). مطالعه عوضیان و همکاران نشان می‌دهند بین اهمال‌کاری و انگیزش پیشرفت رابطه معکوس معنی‌داری وجود دارد (۱۷). سپهریان نشان داد بین اهمال‌کاری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی رابطه معکوس وجود دارد (۱۸). انگیزه‌ی پیشرفت با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ی مثبت دارد و افزایش انگیزه‌ی پیشرفت نیازمند منبع کنترل قوی و درونی است (۱۹). منبع کنترل، اعتقاد به توانایی‌های خود برای کنترل چیزهایی است که در زندگی اتفاق می‌افتد (۲۰). در مطالعات تربیتی و آموزشی ارتباط بین انگیزش پیشرفت با منبع کنترل گزارش‌شده است (۲۱). منبع کنترل، پیش‌بینی کننده‌ی قوی در سلامت و رضایت از زندگی است (۲۲).Karaman & Watson نشان دادند که منبع کنترل، ۱۸ درصد از واریانس انگیزش پیشرفت را تبیین می‌کند (۲۳).

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

Kader نشان داد که افراد با منبع کنترل درونی، از نظر تحصیلی سطح بالاتری دارند (۲۴). نتایج مطالعه Wolters حاکی از آن بود که ارتباط مثبتی بین منبع کنترل درونی با پیشرفت تحصیلی وجود دارد (۲۵). نتایج مطالعه خدیوی و وکیلی نشان داد که در دانش آموزان رابطه‌ی مثبتی و معنی‌دار بین پیشرفت تحصیلی و انگیزه‌ی پیشرفت و منبع کنترل و خود پنداره وجود دارد (۲۶).

در فرایند تحصیلی، هر قدر فرد از انگیزه‌ی پیشرفت بالاتری برخوردار باشد و منبع کنترل او درونی‌تر باشد، خود پنداره‌ی بهتری دارد که به‌تبع پیشرفت تحصیلی بیشتری خواهد داشت، از طرفی بر اساس مطالعات فوق انگیزش به صورت مستقیم بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثر می‌گذارد و متغیرهای اهمال‌کاری و منبع کنترل از طریق انگیزش بر پیشرفت تحصیلی اثر می‌گذارند که در پژوهش‌های مختلف به بررسی جداگانه اثر واسطه‌ای انگیزش پرداخته شده است، اما پژوهشی که به شکل یک مدل علی نقش میانجی از انگیزش را در رابطه بین اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی دانشجویان را بررسی نمایند وجود نداشته است، لذا با توجه به نقش روانی متغیرهای پژوهش بر پیشرفت تحصیلی و نبود پژوهشی مشابه در شکل مدل در ایران، بنابراین پژوهش حاضر در پی آن است که با استفاده از مدل‌یابی روابط ساختاری و با استفاده از مدل نظری، نقش میانجی انگیزش پیشرفت در رابطه‌ی بین اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی را تعیین کند.

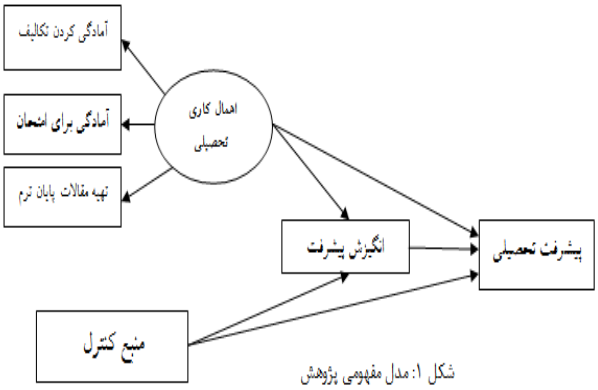

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر، ازلحاظ هدف، از نوع کاربردی و روش پژوهش توصیفی- همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه‌ی آماری شامل تمامی دانشجویان دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهر بابل (تعداد ۷۲۶ نفر) در سال ۱۳۹۷ بودند که از این تعداد بر اساس روش کلاین (۲۰۱۰)، در بیشینه تعداد کل گویه ها (۸۰ گویه) در عدد ۵ ضرب گردید که نهایتاً با بیش برآورد تعداد ۵۰۸ نفر به صورت تصادفی ساده از لیست تمامی افراد در حال تحصیل در مقطع کارشناسی انتخاب شدند.

معیارهای ورود به پژوهش عبارت بودند از: دانشجوی دانشکده پرستاری شهر بابل، ترم چهارم تحصیلی به بالا، بازه سنی ۲۰ تا ۲۲ سال. پرسشنامه‌های ناقص از تحلیل خارج شدند. در فرآیند اجرایی پس از کسب مجوزهای سازمانی و مراجعه به دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهر بابل، قبل از شروع نمونه‌گیری توضیحاتی در خصوص هدف مطالعه و حفظ رازداری مطالب به آزمودنی‌ها داده شد و هم‌زمان رضایت‌نامه آگاهانه در خصوص شرکت نمونه‌ها در پژوهش از دانشجویان دریافت گردید.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

در این پژوهش برای تجزیه‌وتحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از مدل یابی معادلات رگرسیونی ساختاری استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS۱۸ و Amos۲۳ استفاده شد.

ابزار پژوهش

پرسشنامه‌ی انگیزش پیشرفت

به منظور سنجش انگیزش پیشرفت دانشجویان از پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس در سال ۱۹۷۰ استفاده شد (۲۷). این پرسشنامه شامل ۲۹ جمله‌ی ناقص چهارگزینه‌ای است. روایی سازه و محتوا در ایران تائید شد و برای برآورد پایایی نیز دو روش آلفای کرونباخ و بازآزمایی پس از گذشت ۳ هفته به کار گرفته شد که پایایی به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۵ به دست آمد (۲۸). در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به دست آمده است.

پرسشنامه اهمال‌کاری تحصیلی

پرسشنامه‌ی اهمال‌کاری تحصیلی، توسط سولومون و راث بلوم در سال ۱۹۸۴ با ۲۷ سؤال و برای بررسی اهمال‌کاری در سه حوزه‌ی آماده کردن تکالیف (سؤالات ۱ تا ۸)، آمادگی برای امتحان (سؤالات ۹ تا ۱۹) و تهیه‌ی مقاله‌های پایان‌ترم (سؤالات ۲۰ تا ۲۷) ساخته شد (۲۹). این مقیاس را دهقانی برای اولین بار در ایران به‌کاربرده است. پاسخ‌ها به صورت لیکرت چهاردرجه‌ای «هرگز» نمره‌ی ۱، «به‌ندرت» نمره‌ی ۲، «اکثر اوقات» نمره‌ی ۳، «همیشه» نمره‌ی ۴ بودند (۳۰). یافته های پژوهش جوکار و دلاورپور بیانگر روایی سازه مطلوب پرسشنامه بود. پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ و روایی مقیاس با استفاده از روش همسانی درونی ۰/۸۴ گزارش شده است (۳۱).

در پژوهش حاضر برای مؤلفه‌های اهمال‌کاری تحصیلی به ترتیب پایایی به روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۱، ۰/۷۹ و ۰/۸۶ و برای نمره‌ی کل ۰/۸۲ به دست آمده است.

پرسشنامه‌ی منبع کنترل راتر

این پرسشنامه توسط راتر در سال ۱۹۶۶ (۳۲) برای سنجش انتظارات افراد در منبع کنترل تدوین شده است که دارای ۲۹ ماده که هر ماده دارای یک جفت سؤال (الف و ب) است. نمرات بین صفر تا ۲۳ متغیر هستند و مجموع نمرات نشان‌دهنده‌ی منبع کنترل فرد خواهد بود. در ۲۳ ماده‌ای که جهت نمره‌گذاری تعیین شده‌اند، سؤالات (الف) یک نمره و سؤالات (ب) صفر نمره می‌گیرند. در ایران روایی سازه و هم‌زمان تائید شده است و آلفای کرونباخ برای این مقیاس ۰/۷۷ گزارش شده است (۲۹). در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶، به دست آمده است.

پیشرفت تحصیلی

برای ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانشجویان، معدل کل آن‌ها به عنوان ملاک، استفاده شده است.

یافته‌ها

در ابتدا با بررسی پیش‌فرض‌های آماری با استفاده از آزمون‌های، کشیدگی و چولگی، جعبه‌ای، کولموگروف-اسمیرنوف داده‌های پرت شناسایی، سپس با استفاده از آزمون ماهالانوبیس داده‌های پرت حذف گردید و تعداد نمونه به ۴۹۴ آزمودنی کاهش یافت. همچنین پس از بررسی نرمالی داده‌ها مدل اندازه‌گیری سه متغیر پژوهش بررسی و تائید گردید.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

جدول ۱: آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی پیرسون بین اهمال‌کاری تحصیلی، منبع کنترل و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی

متغیر	M	SD	۱	۲	۳	٤	٥	٦
پیشرفت تحصیلی	۱۶/۶۰	۱/۶۲	۱					
آماده کردن تکالیف	۱۹/۵۱	۲/۵۹	-۰/۰۴۵	۱				
آمادگی برای امتحان	۲۶/۶	۳/۶۲	-۰/۲۰**	۰/۲۴**	۱			
تهیه مقاله‌های پایان‌ترم	۱۹/۳۴	۳/۲۵	-۰/۱۱**	۰/۱۷**	۰/۳۷**	۱		
اهمال‌کاری تحصیلی	۶۵/۴۷	۷/۰۶	-۰/۱۹**	-۰/۶۰**	۰/۷۵**	۰/۶۷**	۱	
انگیزش پیشرفت	۸۰/۲۳	۷/۹۴	۰/۲۶**	-۰/۰۸	-۰/۲۷**	-۰/۲۹**	-۰/۳۳**	۱
منبع کنترل	۱۲/۳۷	۳/۷۵	۰/۱۷**	-۰/۰۵	-۰/۲۱**	-۰/۰۳	-۰/۱۶**	۰/۲۷**

* *در سطح ۰/۰۱ معنی‌داری است. N = ۴۹۴

نتایج مندرج در جدول (۱) همبستگی معنی‌داری بین اهمال‌کاری تحصیلی، منبع کنترل و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در آزمودنی‌ها را نشان می‌دهد. بین انگیزش پیشرفت (P≤۰/۰۱، r=۰/۲۹) و منبع کنترل (P≤۰/۰۱، r=۰/۱۷) با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ی مستقیم معنی‌داری و بین اهمال‌کاری تحصیلی (P≤۰/۰۱، r=-۰/۱۹) با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ی معکوس معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۲: شاخص‌های برازش حاصل از تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و متغیرها

نام آزمون	توضیحات	مقادیر قابل‌قبول	مقدار به‌دست‌آمده
χ2/df	کای اسکوئر نسبی	<۳	۲/۸۵۷
RMSEA	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	<۰/۱	۰/۰۴۸
GFI	شاخص برازندگی تعدیل‌یافته	>۰/۹	۰/۹۶۳
NFI	شاخص برازش نرم	>۰/۹	۰/۹۵۸
CFI	شاخص برازش مقایسه‌ای	>۰/۹	۰/۹۷۳
DF	۲۳		

مقدار RMSEA برابر با ۰/۰۴۸ است، این مقدار کمتر از ۰/۱ است که نشان‌دهنده این است که میانگین مجذور خطاهای مدل مناسب است و مدل قابل‌قبول است. همچنین مقدار کای اسکوئر به درجه آزادی (۲/۸۵۷) بین ۱ و ۳ است و میزان شاخص‌های GFI، CFI و NFI نیز تقریباً برابر و بزرگ‌تر از ۰/۹ است که نشان می‌دهند مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش، مدلی، مناسب است.

جدول ۳: برآورد مستقیم مدل با روش حداکثر درست نمایی (ML)

متغیر	b	β	R^2
اهمال‌کاری تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی	-۰/۳۳۹	-۰/۲۸۰	۰/۰۸۳
منبع کنترل بر پیشرفت تحصیلی	۰/۲۶۶	۰/۱۹۲	۰/۰۵۵
انگیزش پیشرفت بر پیشرفت تحصیلی	۰/۲۴۷	۰/۱۵۲	۰/۰۵۲

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

جدول ٤: برآورد مستقیم مدل با روش بوت استرپ

متغیر	مقادیر	حد پایین	حد بالا	معنی داری
اهمال‌کاری تحصیلی با میانجی گری انگیزش پیشرفت بر پیشرفت تحصیلی	۰/۱۹۷	۰/۰۸۷	۰/۲۴۸	۰/۰۰۱
منبع کنترل با میانجی گری انگیزش پیشرفت بر پیشرفت تحصیلی	۰/۱۴۹	۰/۰۶۵	۰/۱۸۷	۰/۰۰۱

با توجه به جدول (۳) مسیرهای، اهمال‌کاری تحصیلی، منبع کنترل و انگیزش پیشرفت اثر مستقیم معنی‌داری بر پیشرفت تحصیلی دارا هستند.

همان‌گونه که در جدول (۴) مشاهده می‌گردد، دو مسیر غیرمستقیم در نظر گرفته شده با توجه به مقادیر به دست آمده، به روش بوت استرپ در سطح (۰/۰۱) معنی‌داری و مورد تائید واقع گردید.

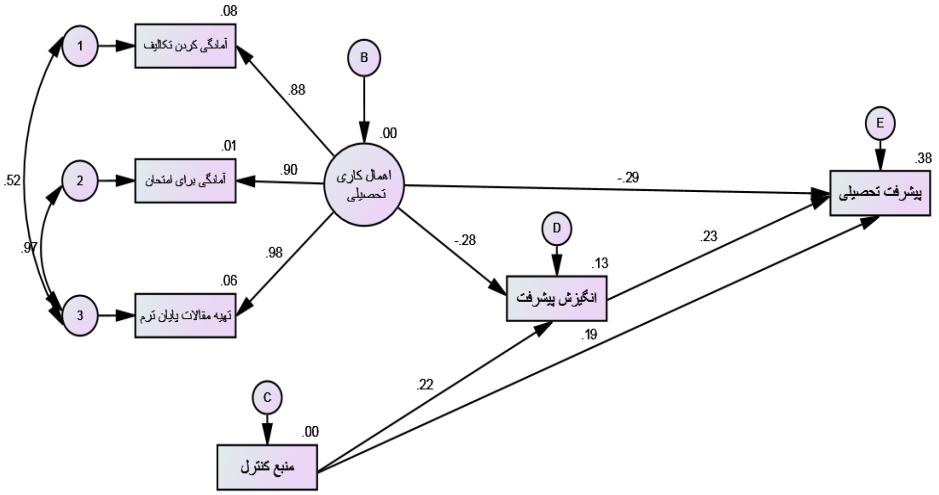

شکل ۲: مدل نهایی

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر نقش میانجی انگیزش پیشرفت در رابطه بین اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری بود و یافته‌ها نشان داد که انگیزش پیشرفت در رابطه‌ی بین اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی نقش واسطه‌ای را دارا است و به طور کلی ۰/۳۸ از واریانس تبیین شده‌ی پیشرفت تحصیلی توسط انگیزش پیشرفت، اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل در مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم قابل تبیین است. این نتایج همسو با یافته‌های کرینو (۱۶)، سپهریان، (۱۸)، عسگری و زین الدینی (۱۹)، پورعبدل و همکاران (۳۰)، عوضیان و همکاران (۱۷) در جهت اثر سازه‌های شناختی رفتاری مانند اهمال‌کاری و منبع کنترل با توجه به سطح انگیزش بر موفقیت و پیشرفت تحصیلی است. رفتارهای اهمال کارانه دارای توان بالایی برای ایجاد اثرات دردناک روانی اجتماعی هستند، ازاین‌رو کناره‌گیری از این مسائل نیازمند داشتن توان بالای مقابله‌ای است، منفی گرایی و ارزیابی کم از توانمندی‌های شخصی، اغلب منجر به ترس از شکست و ترس از عدم موفقیت شده و در نهایت می‌تواند منجر به اهمال‌کاری شود (۳۱). فرد اهمال‌کار به‌تبع پیش‌زمینه‌های برانگیزاننده‌ی رفتاری اندکی را تجربه نموده است که تنها عامل درونی نمی‌تواند سبب‌ساز آن باشد، بلکه دیگر مباحث محیطی در این میان دخیل می‌باشند (۳۲) که پیامدهای درونی آن تشویش، آشفتگی، سرزنش خود، ناامیدی و پشیمانی است و پیامدهای بیرونی آن ممکن است سنگین باشد و به پیشرفت کار و تحصیل فرد آسیب برساند (۱۲). در طول این مسیر هر چه قدر اهمال‌کاری در فرد بیشتر باشد انگیزش پیشرفت وی نیز کمتر خواهد بود و انگیزش پیشرفت تحصیلی نیرویی درونی است (۳۳) که یادگیرنده را به ارزیابی همه‌جانبه‌ی عملکرد خود با توجه به عالی‌ترین معیارها سوق می‌دهد (۲۶)، پیرو دیدگاه صفات، اهمال‌کاری بیشتر یک صفت شخصیتی است که ریشه در سبک شخصیتی افراد دارد تا یک عامل متغیر، برخلاف انگیزش که می‌تواند با توجه به موقعیت‌های مختلف جلوه‌های متفاوتی داشته باشد، بنابراین می‌توان انتظار داشت که افراد، هرچند در زمینه‌ای دارای انگیزه‌ی کافی باشند اما به دلیل سبک اهمال‌کارانه‌ای که در انجام تکالیف و فعالیت‌های مختلف خود دارند در انجام آن تعلل بورزند (۱۵).

از طرفی انگیزش پیشرفت در ارتباط بین منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی نقش واسطه‌ای دارد. نتایج این پژوهش با مطالعات قبلی در این زمینه همخوانی دارد (۳۴-۳۶). ازآنجاکه انگیزه پیشرفت به عنوان تمایلی در جهت برتری است، بدیهی است که فرد برخوردار از این انگیزه بیشتر در جهت پیشرفت تحصیلی حرکت کند و فردی که انگیزش بالاتری داراست، منبع کنترل قوی‌تری نیز دارا است، ازآنجایی‌که افراد با منبع کنترل درونی عوامل فردی، توانایی و تلاش را در موفقیت‌های خود مؤثر می‌دانند و افراد با انگیزش درونی، افراد موفقیت‌گرا و پیشرفت‌طلب هستند و چنین عواملی را در شکل‌گیری موفقیت خود مؤثر می‌دانند چنین رابطه مثبتی، قابل‌انتظار است (۳۷)، منبع کنترل تااندازه‌ای نشانه‌ی نگرش و رفتارهای افراد است، افراد با منبع کنترل بیرونی منفعل و بی‌اراده هستند و از این‌که تلاش‌هایشان در حال یا آینده با شکست روبرو شود می‌ترسند و موفقیت و یا حتی شکست تحصیلی خود را به این عوامل نسبت می‌دهند (۳۵)، در مقابل افراد با منبع کنترل درونی بین تلاش خود و نتیجه‌ی آن رابطه‌ای می‌بینند و لذا انتظاری خارج از آن ندارند (۳۴)، فرد در برخورد با فعالیت‌های آموزشی، خود را

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

مسئول می‌داند و پیشرفت تحصیلی پایین را به عواملی مختلف نسبت ندهد (۲۶). فرد در طی زمان به‌تدریج به این درک می‌رسد که در یک تکلیف خاص تا چه اندازه توانمند است و در چالش با آن تا چه اندازه می‌تواند موفق باشد (۳۶).

این پژوهش با محدودیت‌های تحقیق روبرو بوده است؛ محدود شدن پژوهش به موقعیت مکانی و زمانی خاص، همچنین اگرچه معدل ملاکی برای پیشرفت تحصیلی است اما نشان‌دهندهٔ مقدار واقعی یادگیری نیست. میزان انگیزش پیشرفت، اهمال‌کاری و منبع کنترل بر اساس خودگزارش‌دهی بود و این احتمال وجود دارد که این مقادیر بیش‌ازحد گزارش شده باشند. عدم امکان کنترل برخی متغیرهای مداخله‌گر در طی انجام تحقیق از جمله، بی‌حوصلگی و یا عدم تمرکز دانشجویان در پاسخگویی به سؤالات، یکی دیگر از محدودیت‌های پژوهش حاضر بود.

مشاوران و روانشناسان می‌توانند از یافته‌های حاصل از پژوهش‌های مرتبط با انگیزش پیشرفت با جنبه‌های که سبب علاقه و عدم علاقه دانشجویان به کارهای تحصیلی و غیر تحصیلی می‌شود، به صورت کاربردی استفاده نمایند. برای این‌که بتوانیم در این حوزه به نتایج پایاتر و کاربردی‌تر برسیم، باید بتوانیم محدودیت‌های مبتنی بر تعمیم‌پذیری را به حداقل برسانیم. لذا برای رسیدن به این امر باید پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های انجام گرفته در این حیطه در حوزه‌های گسترده‌تر و با نمونه‌هایی از جامعه‌های مختلف و بزرگ‌تر انجام پذیرد تا نتایج، قابلیت تعمیم بیشتری داشته باشد؛ بنابراین بهتر است جهت انجام پژوهش خصوصاً در حیطه‌های علوم انسانی، فرهنگ‌ها و مناطق مختلف را لحاظ کنیم. همچنین پیشنهاد می‌شود، همراه استفاده از معدل در مطالعات آتی از روش‌های کیفی و انجام مصاحبه با دانشجویان و یا اساتید نیز استفاده شود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از تمامی دانشجویان دانشکده پرستاری شرکت‌کننده در پژوهش بابت همکاری در این پژوهش تشکر می‌نمایند و همچنین این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافعی با هیچ سازمانی در ابعاد متفاوت دارا نبوده است. این مقاله حاصل پایان‌نامه دکتری خانم فاطمه رسولی خورشیدی از دانشگاه آزاد اسلامی بابل در دانشکده‌ی علوم انسانی رشته روانشناسی تربیتی در تاریخ ۹۷/۷/۱۵ است. پژوهش حاضر با کد اخلاق IR.IAU.AK.REC.1397.016 در دانشگاه واحد بابل به ثبت رسیده است.

References

1. Rasoli Khorshidi F, Kadivar P, Sarrami G, Tanha, Z. Meta-cognitive relationship, goals of progress and study strategies with academic achievement. Educational Psychology Studies, 2013, 10 (18), 122-103. [Persian]
2. Steinmayr R & Spinath B. The importance of motivation as a predictor of school achievement. Learning and Individual Differences, 2009, 19 (1), 80-90.
3. Busato VV, Prins FJ, Elshout JJ, & Hamaker C. Intellectual ability, learning style, personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. Personality and Individual differences, 2000, 29 (6), 1057-1068.
4. Narasimhan P. Self- Consept and Achievement Motivation as a Predictor of Academic St ress among High School Students of ICSE Bord, Chennai. The International Journal of Indian Psychology, 2018, 6 (3), 151-161.
5. Pekrun R, Goetz T, Frenzel AC, Barchfeld P, & Perry RP. Measuring emotions in students' learning and performance: The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ). Contemporary educational psychology, 2011, 36 (1), 36-48.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

6. Han J, & Lu Q. A Correlation Study among Achievement Motivation, Goal-Setting and L2 Learning Strategy in EFL Context. English Language Teaching,2018, 11 (2), 5-14.
7. Planchard M, Daniel K.L, Maroo J, Mishra C, & McLean T. Homework, Motivation, and Academic Achievement in a College Genetics Course. Bioscene: Journal of College Biology Teaching, 2015, 41 (2), 11-18.
8. Pekrun R, Goetz T, Frenzel AC, Barchfeld P, & Perry RP. Measuring emotions in students' learning and performance: The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ). Contemporary educational psychology, 2011, 36(1), 36-48.
9. Pintrich PR, & Schunk DH. Motivation in education: Theory, research and applications. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall Merrill, 2002.
10. Bekleyen N. Understanding the Academic Procrastination Attitude of Language Learners in Turkish Universities. Educational Research and Reviews, 2017, 12 (3), 108-115.
11. Rohrbaugh, D. Perceived Stress in Active, Passive and Non-Procrastinating College Students. PsychologyII. BURS, 2006.
12. Vali Zadeh Z, Ahadi H, Heidari M, Mazaheri, MM, Kajbaf, MB. Prediction of students' academic procrastination based on cognitive, emotional, and motivational and gender factors. Knowledge and Research in Applied Psychology, 2014, 15 (3), 92-100. (Persian).
13. Jackson T, Weiss KE, & Lundquist JJ. Does procrastination mediate the relationship between optimism and subsequent stress?. Journal of Social Behavior and Personality, 2000, 15 (5), 203.
14. Ferrari JR. Procrastination as self-regulation failure of performance: Effects of cognitive load, self-awareness, and time limits on 'working best under pressure'. European Journal of Personality, 2001, 15 (5), 391-406.
15. Ferrari JR, O'Callaghan J, & Newbegin I. Prevalence of procrastination in the United States, United Kingdom, and Australia: arousal and avoidance delays among adults. North American Journal of Psychology, 2005, 7 (1), 1-6.
16. Cerino ES. Relationships Between Academic Motivation, Self-Efficacy, and Academic Procrastination. Journal of pPsychological Research. 2014, 19 (4). 156-163.
17. Avazian F, Badri R, Sarandi P, Ghasemi Z. Investigating the relationship between self-esteem and self-esteem with the motivation of progress in high school girl students in Kashan. Journal of Educational and Evaluation, 2011, 4 (14), 151-164. [Persian]
18. SepehrianAzar F. Self-efficacy, achievement motivation, and academic procrastination as predictors of academic performance. US-China Education Review, 2013. 3 (11), 847-857. [Persian]
19. Askari Rabar A, Zaynuddini Meymand, Z. Investigating the relationship between academic pay neglect, developmental motivation, test anxiety and academic achievement among high school girl students in a district of Kerman education. Presented at the 2nd National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran, 2015. [Persian]
20. Arakeri SH, & Sunagar BV. Locus of Control: Influence of Internality, Externality-Others, Externality-Chance among Management Students. The International Journal of Indian Psychology, 2017, 4 (2), 154-163. [Persian]
21. Sawai RP. Relationship between religiosity, locus of control among IIUM students. Thesis of International Islamic University Malaysia (IIUM), 2018, 1-61.
22. Labhane CP, Nikam HR, & Baviskar MPA. A Study of Locus of Control and Achievement Motivation among students of Jalgaon Dist. The International Journal of Indian Psychology, 2015, 3 (1), 104-111.
23. Karaman MA & Watson JC. Examining associations among achievement motivation, locus of control, academic stress, and life satisfaction: A comparison of US and

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]

international undergraduate students. Personality and Individual Differences, 2015, 111 (6), 106-110.
24. Kader A. Locus of control, student motivation, and achievement in principles of microeconomics. American International Journal of Contemporary Research, 2013, 4 (9), 1-11.
25. Wolters CA. Advancing Achievement Goal Theory: Using Goal Structures and Goal Orientations to Predict Students' Motivation, Cognition, and Achievement. Journal of educational psychology, 2004, 96 (2), 236-250.
26. Khadavi A, Vakili A. Relationship between Achievement Motivation, Source of Control, Self-Concept and Academic Achievement in First-Grade High School Students in Tabriz County. Journal of Educational Sciences. 2011, 4 (13), 45-66. [Persian]
27. Hermans HJ. A questionnaire measure of achievement motivation. Journal of Applied psychology. 1970, 54(4):353.
28. Farhoush M, Ahmadi, M. The Relationship between Thinking Styles and Learning Strategies with Achievement Motivation. Transformational Psychology, 2013, 9 (35), 297-306. ([Persian]
29. Solomon LJ, Rothblum ED. Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. Journal of counseling psychology. 1984, 31(4):503.
30. Dehghani, J. Prognosis of Educational Neglect Based on Self-Regulatory Learning Strategies. Master's Thesis for Psychology, Shiraz University, Shiraz, 2008. [Persian]
31. Jokar B, Delaurparvar MA. The Relationship of Educational Persuasion with the Objectives of Progress. Journal of Modern Thinking, 2007, 3 (3), 61-80.
32. Rotter JB. The Rotter internal-external locus of control. Psychological Monographs. 1966, 6, 80:609.
33. Pour Abdul S, Sobhi Gharamalki N, Abbasi M. Comparison of academic procrastination and academic vitality in students with and without specific learning disorder. Magazine Learning Disabilities, 2015, 4 (3), 22-38. [Persian]
34. Yaghobi A, Mohagheghi H, Amiri L, Esfandiari, K. The Relationship between Attitudes toward Substance Abuse and Irrational Beliefs and Educational Neglect. Quarterly Journal of Drug Abuse Studies, 2015, 9 (36), 9-18. [Persian]
35. Kagan M, Cakır O, İlhan T, & Kandemir M. The explanation of the academic procrastination behaviour of university students with perfectionism, obsessive–compulsive and five factor personality traits. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2010, 2(2), 2121-2125.
36. Zahiri Navi B, Rajabi S. Investigating the relationship between a group of variables and decreasing the academic motivation of Persian language and literature students. Daneshvar Journal of Behavior, 2009, 16 (36), 69-80. [Persian]
37. Ahangi A & Sharaf Z. Investigating the Relationship between Self Efficacy, the Locus of Control and Male and Female Students' Academic Achievements in Chenaran High School. International Journal of Engineering Research and Applications, 2013, 3(5), 875-879. [Persian]
38. Sheikhi Fini AAS, & Yousefzadeh M. Survey on relationship of achievement motivation, locus of control and academic achievement in high school students of Bandar Abbas (Iran). Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2011, 30, 866-870. ([Persian]
39. Fayyaz I, Kazemi S, Reisson MR, Mohammadi Y. The relationship between learning motivational beliefs and the dimensions of the control source with academic achievement of students. Research in medical education, 2016, 2 (8), 69-76. [Persian]

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2025-10-26]